

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

HUS-yhtymä

Vastaajatahon virallinen nimi:

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Kaisa Pasanen

vs. johtaja

kaisa.e.pasanen@hus.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lainsäädäntöuudistuksen tavoitteet mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen kokonaisuuden selkeyttämisestä ja palveluihin hakeutumisen kynnyksen madaltamisesta ovat kannatettavia. Asiakkaan tulee saada palvelut sen lainsäädännön nojalla, joka parhaiten turvaa tarpeen mukaiset palvelut ja asiakkaan oikeuksien toteutumisen. Ehdotettu laki ei kuitenkaan turvaa sosiaalihuoltolain 2 a § ja terveydenhuoltolain 8 a § tavoitteiden toteutumista, kun päihdehuollon erityispalveluja ei jatkossa varmistettaisi sosiaalihuoltolain mukaisina sosiaalipalveluina.

Lakiehdotuksen tavoitteissa mainitaan, että esitys tukee sosiaalihuollon toiminnan siirtymistä varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn. Sosiaalihuollon mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen ei ole tarkoituksenmukaista olla luonteeltaan pelkästään varhaisen tuen palveluja, vaan myös korjaavia, hoidollisia ja tukevia palveluja. Tämä tarve korostuu erityisesti niiden ihmisten kohdalla, joilla on useita tuen tarpeita tai joilla on vaikeuksia päästä palvelujen piiriin.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityöstä on tärkeää säätää hyvinvointialueen vastuulla olevana tehtävänä. Yhteisösosiaalityön antamisen sijaan lakiehdotuksessa tulisi puhua yhteisösosiaalityön järjestämistä tai toteuttamista. Antaminen viittaa yksilökohtaiseen työhön, jossa palvelua annetaan päätökseen perustuen. Yhteisösosiaalityössä keskeistä on yhdessä toimiminen alueen viranomaisten, asukkaiden, palvelujen käyttäjien, kolmannen sektorin toimijoiden ja muun yhteisön kanssa. Yhteisösosiaalityön luonnetta sosiaalityön toimintatapana tulisi täsmentää lakiehdotuksen perustelujen lisäksi lakitekstissä, koska yhteisösosiaalityöllä ei ole palvelujärjestelmään vakiintunutta sisältöä.

On hyvä, että lakiehdotukseen sisältyy syrjäytymistä vähentävän etsivän työn järjestäminen. Laissa tulisi kuitenkin huomioida yhteisösosiaalityö myös sosiaalisia ongelmia ehkäisevänä toimintana. Yhteisösosiaalityön avulla voidaan vahvistaa asuinalueiden yhteisöllisyyttä sekä edistää hyvinvointia ja terveyttä esimerkiksi tarjoamalla matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja muuta ihmisten lähiyhteisöissä toteutettavaa toimintaa.

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielenterveyden edistämisessä on tärkeää varmistaa hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden toimijoiden yhteistyö sekä olemassa olevien hyvien käytäntöjen säilyminen ja vahvistuminen.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihdetyön palveluna annettava päiväkeskustoiminta ja tilapäinen majoitus on tärkeää turvata sosiaalipalveluna. Pelkän päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen tarjoaminen sosiaalihuoltolain mukaisina päihdetyön palveluina ei kuitenkaan vastaa riittävästi asiakkaiden tarpeisiin tai turvaa palvelujen saatavuutta. Päihdehuollon palvelut tulee turvata sosiaalihuoltolain mukaisina, hyvinvointialueiden järjestämisveloitteeseen kuuluvina palveluina samassa laajuudessa kuin ehdotetussa terveydenhuoltolaissa. Päihde- ja riippuvuuspalveluja tulee olla mahdollista tarjota myös sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella ja ilman lääketieteellistä diagnoosia silloin kun se on asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaista.

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus pitää tärkeänä, että päihdetyön lisäksi muu riippuvuustyö nostetaan esiin lainsäädännössä. Ehdotettu lakiuudistus ei kuitenkaan huomioi esimerkiksi rahapeliriippuvuuden hoitoon liittyviä erityiskysymyksiä, kuten tiivistä linkittymistä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin. Päinvastoin ehdotus kaventaa hoidon ja kuntoutuksen terveydenhuollon hoidon tarpeen arviointiin perustuvaksi sairaanhoidoksi.

Lakiehdotus ei turvaa riittävällä tavalla päihde- ja riippuvuuspalvelujen toteutumista. Päihde- ja riippuvuuspalveluissa hoitoa, sosiaalista tukea ja kuntoutusta ei voida erottaa toisistaan. Sosiaalihuoltolaissa tulee varmistaa päihde- ja riippuvuustyöhön liittyvä erityisosaaminen ja -palvelut. Päihde- ja riippuvuustyöhön kuuluvat palvelut on turvattava sosiaalipalveluina säätämällä niistä sosiaalihuoltolain 3. luvussa menettelytapoja koskevan 4. luvun sijaan vastaavalla tavalla kuin palveluista ehdotetaan säädettäväksi terveydenhuoltolaissa.

Lakiehdotus heikentää etenkin erityisen tuen tarpeessa ja haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten palveluja. Esimerkiksi rahapeliongelmiin osalta tiedetään, että ongelmallisesti pelaavista vain 10–20 prosenttia hakee apua. Mielenterveys-, päihde- tai riippuvuusongelmista kärsivien asiakkaiden ja heidän läheistensä voimavarat eivät riitä useisiin yhteydenottoihin eri tahoille.

Palveluihin tulee päästä matalalla kynnyksellä ilman diagnoosia ja terveydenhuoltolain mukaisen hoidon tarpeen arvioinnin lisäksi sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyönä toteutettaviin laitospalveluihin kuuluisivat yhteisökuntoutus ja sosiaalinen kuntoutus, joihin ei liittyisi hoitoa. Päihde- ja riippuvuuspalveluissa hoitoa ja sosiaalista tukea ei ole tarkoituksenmukaista erottaa toisistaan. Hoidon ja sosiaalisen tuen erottaminen eri lakeihin vaarantaa myös asiakastietojen tarkoituksenmukaisen näkyvyyden sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Päihde- ja riippuvuuspalveluja tulee tarjota ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisinä palveluina. Myös laitospalveluun tulee päästä sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Päihde- ja riippuvuuspalvelujen lisäksi ehdotettu laki heikentää asiakkaiden oikeusturvaa, kun palveluja tarjottaisiin ensisijaisesti terveydenhuollon palveluina, joista ei tehdä valituskelpoista päätöstä. Päihde- ja riippuvuuspalvelujen asiakkaat tai palveluja hakevat ovat usein haavoittuvassa asemassa, minkä vuoksi näiden asiakasryhmien oikeusturvan toteutumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Useimmat päihde- ja riippuvuuspalvelut ovat luonteeltaan lähempänä sosiaali- kuin terveyspalveluja. Haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden kannalta on ongelmallista, jos päihdehoitoa tai -kuntoutusta voidaan olla myöntämättä ilman valituskelpoista päätöstä siksi, että palveluista säädetään terveydenhuoltolaissa.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sosiaalihuollon mielenterveystyöstä tulee säätää palveluna samoin kuin päihde- ja riippuvuustyöstä (ks. kysymys 2.6) On tärkeää, että sosiaalityön, sosiaaliohjauksen ja sosiaalisen kuntoutuksen palveluja tarjotaan mielenterveysongelmasta tai psyykkisen toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaan tarpeeseen. Palvelujen saamisen kriteerinä ei kuitenkaan saa olla diagnoosi vaan asiakkaan tuen tarve. Esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen asiakkailla mielenterveysongelmat ovat hyvin yleinen tuen tarpeen taustatekijä, joka kytkeytyy useiden elämän osa-alueiden tuen tarpeisiin.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitetty täsmennys, jonka mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai muun erityistä tukea tarvitsevan henkilön omatyöntekijän on oltava virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä, on tarkoituksenmukainen. Lisäksi on tärkeää, että erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden henkilökohtaisesta tapaamisesta säädetään laissa. Lakiehdotuksessa jää kuitenkin epäselväksi, mitä erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan tapaaminen ”riittävän usein” tarkoittaa, mikä jättää lain soveltajille paljon tulkinnanvaraa.

Lainsäädännön toimeenpanossa on tärkeää kiinnittää huomiota sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävärakenteiden ja yhteistyön kehittämiseen, jotta eri ammattilaisten osaaminen tulee parhaalla

tavalla hyödynnetyksi eikä päällekkäistä työtä synny. Sosiaalityössä asiakasmäärät ovat suuria eikä sitovaa henkilöstömitoitusta ole muissa palveluissa kuin lastensuojelussa. Jotta erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita on mahdollista tavata ja palvelujen kokonaisuutta koordinoita lain edellyttämällä tavalla, huomiota on kiinnitettävä sosiaalityöntekijöiden saatavuuteen ja asiakasmääriin myös aikuisille suunnatuissa palveluissa.

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ehdotettu sääntely ei turvaa riittävällä tavalla mielenterveys- ja päihdehuollon palveluihin pääsyä tai palvelujen toteuttamista sosiaalipalveluina. Sekä mielenterveystyötä että päihde- ja riippuvuustyötä koskevat säännökset tulee sisällyttää sosiaalipalveluja koskevaan lukuun (luku 3) sosiaalihuollon toteuttamista koskevan luvun (luku 4) sijaan.

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyöhön kohdentuvat sosiaalityö, sosiaaliohjaus, sosiaalinen kuntoutus ja asumispalvelut tulee turvata sosiaalipalveluina, jotta niihin liittyvän erityisosaamisen säilyminen ja vahvistuminen voidaan varmistaa. Lisäksi lainsäädännöllä tulee varmistaa tiedon siirtyminen sosiaali- ja terveydenhuollon välillä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalveluja toteutettaessa. Sosiaali- ja terveyspalvelujen entistä vahvempi integroituminen hyvinvointialueilla mahdollistaa uusien, joustavammin asiakkaiden tarpeisiin vastaavien työtapojen kehittämisen. Lainsäädännöllä tulee varmistaa tiedon siirtyminen ja näkyvyys sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyönä toteutettavissa palveluissa silloin kun se on asiakkaan palvelun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Pidämme tärkeinä sosiaalisen kuntoutuksen pykälään (17 §) ehdotettuja täsmennyksiä. Tavoitteellisen tuen ja yksilöllisten tarpeiden mukaisen sosiaalisen kuntoutuksen painottaminen on tärkeää. Elämänhallinnan käsite kattaa kokonaisvaltaisesti eri elämän osa-alueet. Sosiaalinen kuntoutuksen asiakaskunta on laaja-alainen tuen tarpeiltaan. Siksi on tärkeää, että sosiaalista kuntoutusta tarjotaan syrjäytymistä vähentävän tuen lisäksi kevyempänä ennaltaehkäisevänä palveluna. Syrjäytymisen vähentämisen lisäksi laissa tulisi nostaa esiin sosiaalinen kuntoutus syrjäytymistä ehkäisevänä palveluna.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perutelut kyllä vastaukselle:

Ks. kysymykset 2.6, 2.7 ja 2.9.

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus ehdottaa, että sosiaalihuollon päihde-, riippuvuus- ja mielenterveystyöstä säädetään hyvinvointialueiden järjestämisveloitteeseen kuuluvina sosiaalipalveluina sosiaalihuoltolain 3. luvussa sosiaalihuollon toteuttamista koskevan 4. luvun sijaan.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihde- ja riippuvuuspalvelut tulee turvata myös sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina ja varmistaa palveluihin pääsy myös sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella sekä sosiaalihuoltolain mukaiset oikeusturvakeinot palveluja hakeville ihmisille.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Vieroitus- ja korvaushoitoa tulee voida antaa terveydenhuollon toimintayksiköiden lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä tai sosiaalihuollon alaisissa yksiköissä, joissa on hoidosta vastaava lääkäri ja muu tarvittava henkilökunta.

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihde-, riippuvuus- ja mielenterveyspalveluissa työskentelevälle henkilöstölle tulee varmistaa työnohjaus myös sosiaalihuoltolain nojalla annettavissa palveluissa.

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

-

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielensterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielensterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielensterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielensterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Kuntoutusrahan osalta tulee varmistaa, että kuntoutusrahaa on mahdollista saada myös sosiaalihuoltolain nojalla toteutettavassa laitospuolisessa kuntoutuksessa. Lakiehdotuksessa tulee tarkentaa, että myös laitospuolinen sosiaalinen kuntoutus sisältyy kuntoutusrahaan oikeuttaviin palveluihin.

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltu?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ikääntyneen väestön päihde-, riippuvuus- ja mielenterveystalveluihin pääsyn turvaamiseksi on erityisen tärkeää, että talveluja on mahdollista saada terveystalvelujen lisäksi sosiaalihuoltolain mukaisina talveluina. Ikääntyneiden talvelut ovat pääosin sosiaali- ja terveystalveluja, jolloin on luontevaa, että päihde-, riippuvuus- ja mielenterveystalveluja tarjotaan näiden talvelujen yhteydessä tai niin, että talveluihin voi päästä saumattomasti sosiaalihuollon ammattilaisen arvion perusteella.

8 Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköistä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköistä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Lakiehdotusten kustannusvaikutusten arviointi on vaikeaa erityisesti siksi, että palvelut on nykyisin järjestetty hyvin erilaisessa laajuudessa eri kunnissa. Kustannusvaikutusten arvioinnissa esitetty kustannusten lasku ei toteudu, jos mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen asiakkaille ei voida varmistaa saumattomia palveluketjuja ja pääsyä palveluihin. Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen erottaminen kahteen eri lakiin voi lisätä entisestään palvelujen väliin putoamista, mikä kasvattaa kustannuksia niiden alentamisen sijaan.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Toisin kuin lapsivaikutusten arvioinnissa esitetään, ehdotettu lainsäädäntö heikentää palveluihin pääsyä, kun päihde- ja riippuvuuspalveluita tarjottaisiin ensisijaisesti terveydenhuoltolain nojalla eikä niistä säädettäisi sosiaalipalveluina vaan ainoastaan sosiaalihuollon menettelytapoina. Ehdotetulla lainsäädäntöuudistuksella on vaikutuksia sekä lasten ja nuorten palveluihin pääsyyn että lasten ja nuorten hyvinvointiin vanhemmille tarjottavien palvelujen saatavuuden ja niihin pääsyn

kautta. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja heidän vanhempinsa tulee päästä palveluihin matalalla kynnyksellä sosiaalihuollon ammattilaisen arvion perusteella.

Lasten ja nuorten kannalta on erityisen tärkeää varmistaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusongelmiin erikoistunut osaaminen ja palvelut sosiaalihuollon palveluina. Tätä osaamista ja palveluja on jo nykyisellään tarjolla riittämättömästi. Lasten ja nuorten kohdalla on tunnistettu erityinen tarve sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyönä toteutettaville integroiduille palveluille esimerkiksi lastensuojelun sijaishuollossa. Integroitujen palvelujen kehittäminen on varmistettava myös mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistamisessa. Nyt ehdotettava laki ei tue tämän tavoitteen toteutumista.

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ehdotettu lainsäädäntöuudistus ei selkeytä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä tai paranna palveluihin pääsyä. Uudistus saattaa päinvastoin heikentää yhteistyötä, kun toimivia käytäntöjä joudutaan muuttamaan tai uudelleenorganisoimaan toimintaa siksi, että päihdehuollon erityispalveluja ei enää tarjottaisi sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina. Huolena on myös sosiaali- ja terveydenhuollon välisen tiedon siirtymisen heikentyminen, jos hoidollisia ja kuntouttavia palveluja tarjotaan jatkossa terveydenhuoltolain nojalla ja sosiaalista tukea sosiaalihuoltolain nojalla.

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

Lakimuutosten sisältöä tulee arvioida uudelleen eikä voimaantuloaika ole siten realistinen.

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

-

Pasanen Kaisa
Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca